



ICOANE VECHI. SĂRBĂTOAREA SFINTELOR PAȘTI

Elena BUICĂ - BUNI

Sărbătorile sunt întotdeauna prilejuri pentru călătorii printre amintiri, deschizând ferestre spre tablourile dragi ale copilăriei alături de părinți și frați, amintiri ce aduc culoare și căldură fără de care sufletul nostru ar deveni un vrej uscat. În zilele însorite ale primăverii devin pe negândite copil în al satului meu natal, Țigănești din județul Teleorman, în preajma sărbătorilor de Paști. Mă plimb și privesc ca odinioară prin curtea casei, când curățenia de primăvară era terminată. Simt mirosul de var proaspăt dat pe pereții casei în interior, dar și în exterior, pe pomi și pe garduri și se amestecă cu mirosul de pământ reavăn și de iarbă proaspătă, cu mirosul de floare de cais în care zbârnâiau albinele. Privesc ghemotoace galbene de pui abia ieșiți din ou care se învârt în jurul mamei lor și câte o pisică ce stă tolănită pe un petec de pământ însorit în timp ce câinele aleargă după un pui de găscă venit sub nasul lui. Cântecul cucului din nucul care stăpânește vecinătățile parcă-mi taie și acum răsuflarea.

Mă frec la ochi ca să-mi vin în fire, dar iarași mă fură gândul mânat de dorul tablourilor de viață trăite odinioară.

Marea sărbătoare își făcea simțită prezența din timpul postului mare, dar mai cu precădere cu o săptămână înainte, când "Vin Floriile cu soare/ Și soarele cu Florii". În această zi oamenii veneau acasă de la biserică aducând sălcii pe care le puneu la pragul de sus al ușii și la icoane ca să ferească de rele familia și casa. De la ora două după amiază, începea hora satului. Aceasta era ziua când ieșea la "lume" adică la horă, noua generație de fete candidate la măritiș, numite "boboace". Lumea stătea la poartă scotocind cu privirea fiecare trecător. Nimic nu scăpa din vedere, mai ales din partea mamelor de băieți. "Banda de mozică" a lui Buligan străbătea satul cântând ca o chemare la hora satului.

În Săptămâna Mare urmau serile cu denii. Îmi stăruie și acum în urechi dangătul clopotelor care chemau lumea la biserică, picurând sfințenie în suflet și parcă amintindu-ne că nu poți să te joci cu cele sfinte. Vopsitul ouălelor avea farmecul lui aparte. Treaba copiilor era să le ungă cu puțină grăsime după ce au fost vopsite, ca să le dea luciul. Parcă mă văd în fața unei lădițe plină cu ouă vopsite și strădania mea de a le face să lucească în bătaia blândă a razelor de soare primăvăratesc. Apoi alte strădanii de a le înfrumuseța cu desene. Luam câteva foi de pătrunjel și le lipeam de ou, îl legam cu un ciorap de mătase, îl scufundam în vopseala roșie ca sângele și îl puneam la fiert. Alte ouă erau pictate cu ceară sau cu diferite culori.

Când intram în Postul Paștelui, învățam la școală Prohodul și abia așteptam Vinerea Mare ca să cântăm la biserică. Cântam plini de importanță și abia ne ascundeam mândria că eram admirați de săteni. În Vinerea Mare, după amiază, gătiți cu haine noi, cu flori în mână, mergeam să sărutăm crucea pusă în mijlocul bisericii, treceam de trei ori pe sub masă și asta ne plăcea fiindcă era un fel de mic spectacol. Dar urma spovedania pentru care păstram oarecare strângere de inimă pentru că era o oarecare readucere la ordin și o tragere la răspundere și în noi se dădea o luptă între neastâmpăr și înțelepciune - cumițenie, cum o numeau părinții - care ținea la noi ca la Ion Creangă "de joi, până mai apoi". Știam că nu după multă vreme Nefărtatul ne împingea pe cealaltă parte a jocului care ni se părea mult mai adevărată și mai interesantă. Urma împărțășania pe care o primeam cu smerenie și oarecare teamă știind că nu mărturisisem toate "păcatele", că de mai multe ori am umblat pe furiș pe la borcanele de dulceată, ba am mai umblat și cu câte-o minciunică... Seara cântam prohodul și pătrunși de importanta momentului, cântam tare ca să ni se audă glasul. Ocolem și noi biserica de trei ori cu lumânări aprinse cântând: "Mergi la cer și te așează/ Lângă Tatăl Creator,/ Tu ce lași în lume pace,/ Iisus salvator".

Ce dor îmi este de acele zile ale copilăriei petrecute la Țigănești! Stavilele timpului și ale depărtărilor nu ne pot opri să zburăm pe aripile sufletului spre anii cei mai frumoși ai vieții noastre.

Noaptea Învierii era un prilej pentru înălțătoare trăiri sufletești. Era multă frumusețe, iar trăirile sufletești mult mai profunde în acele vremuri desfășurate în simplitate și-n smerenie, orânduie după norme străvechi, nescrise. Clopotele, ah! clopotele, cum ne înfiorau cu dangătul lor răspândit în largul zărilor în liniștea nopții! Cu bună-cuviință și respect, cu credință în suflet, îmbrăcați în haine noi, oamenii se adunau la biserică la miezul nopții. Bărbații primeniți și ferchezuiți și ei, își puneau pălăriile pe cap și plecau la biserică cu pas apăsat și important. La biserică își luau pălăriile în mâni, se închinau și



intrau cuvioș așezându-se în partea dreaptă, fără să se amestice cu femeile aflate în partea stângă. Plutea peste tot un aer de smerenie și bucurie reținută în toată atmosfera, pentru minunea Învierii. Femeile duceau în coșuri împodobite cu frumoase ștergare, motiv de mândrie personală, ouă roșii, cozonac, vin, o bucată de friptură de miel, ori de pui sau curcan, pâine coaptă în țest, lumânări, flori, căci la Paști toată lumea avea de toate. Unii oamenii mai smeriți stăteau în biserică toată noaptea la priveghi, păzeau "Paștele" adică anafura, să nu fie furată de vârcolaci. La miezul nopții așteptam cu multă nerăbdare să îl auzim pe popa Ilie sau pe popa Jean bătând în Portile Împărătești spunând: "Deschideți porțile" și apoi chemarea: "Veniți de luați lumină!" urmat de cântecul Învierii "Hristos a înviat din morți..." care izbucnea din toate piepturile și ne emoționa profund înscriindu-se pentru totdeauna în adâncul sufletului nostru ca un moment de unică frumusețe. Satul răsuna de cântecul slobozit parcă din adâncul sufletului. Luminile pâlpâind umpleau curtea bisericii începând de la preot. În drumul spre casă mergeam cu mare atenție să nu se stingă lumânarea, ca să ne meargă bine tot anul. Începând din această noapte și până la Înălțare, oamenii se salutau strict numai "Hristos a înviat!", "Adevarat a înviat!". Acasă, ciocneam ouă roșii. În semn de respect, cine era mai mic ca vârstă, aștepta să-i fie ciocnit oul de către cel mai mare.

Femeile mergeau dimineața la cimitir. Puneau lumânări și flori la morminte, mai smulgeau câte o buruiană, tămâiau, mai vorbeau cu vecinele și apoi își aminteau de cei duși și începeau bocetele și jalea de răsuna în tot cimitirul de se auzeau până în sat, căci răposații trebuiau jeliți bine. Și la cimitir, ca și în toate evenimentele vieții și ale morții, țărani noștri din Țigănești trăiau toate evenimentele de-a-devaratelea, cu toată ființa lor, cu adâncă patimă, ca într-un roman fantastic în care faptele de viață se împletesc cu cele ale morții într-un tot unitar. În bocetul lor, femeile le spuneau morților atât întâmplările petrecute în ultimul timp în viața lor, cât și planurile de viitor După ce împărțeau ce aveau de împărțit, pe la ora 9-10 se întorceau acasă și mergeau pe la vecine cu strachina cu "de-mpărțit" și cu cana în care puneau vin și o lumânare aprinsă, ca să fie primit de "sufletul morților". Nu se atingeau de mâncare până nu terminau cu împărțitul. La amiază făceau masă mare cu rubedeniile, căci marile sărbători adunau întotdeauna oamenii la biserică, în jurul mesei sau la horă. După amiază se mai odihneau, se primeneau, cei tineri plecau la horă, iar ceilalți ieșeau la poartă să ciocnească ouă roșii cu vecinii sau să schimbe păreri cu cunoscuții care treceau pe drum, dar mai ales să vadă tineretul trecând "la lume", adică la marginea satului pentru horă.

Tradiția cerea ca de aceste sărbători să aibă toată lumea haine noi, tradiție care se păstrează și acum, chiar dacă nu în același mod ca atunci sau cu bucuria gustată ca în acele vremuri când hainele se procurau mai greu. La țară cele mai multe haine se coseau de mână lucrând o iarnă întreagă. Oamenii căutau să fie în concordanță cu natura care se reîmprospăta în fiecare primăvara, căci dintotdeauna țărani au simțit că sunt parte integrantă a ei. La țară, toate și tot ce te înconjoară îți transmit bucuria de a trăi și de a te reînnoi și pe dinăuntru și pe din afară.

Între noi, copiii, ciocneam ouă roșii cu înțelegerea ca cel care a avut norocul să-i spargă oul adversarului să-și însușească oul spart. Cum-necum, dar copiii mai mari, se cam alegeau cu ouălele celor mai mici și se mai isca și câte o încăierare între băieți. Dar ouălele roșii, mai aveau și un alt farmec. Cu ele ne puteam plăti datul în tiribombă, în lanțuri, ori călușei, depinde ce noroc aveam ca să sosească în sat pentru aceste sărbători. Unele erau așa de rudimentare încât erau puse în mișcare de brațele oamenilor, dar pentru noi ele tot erau o mare atracție, motiv pentru care ne îndemna "Sarsailă" să șterpelim ouă de acasă. Spre bucuria noastră, erau primite și ouăle sparte.

Ce vis frumos ar fi dacă am nimeri într-o tiribombă a timpului care prin învârtirea ei să ne ducă înapoi măcar pentru o clipă în lumea copilăriei noastre ! Câte ouă roșii n-aș pregăti pentru o astfel de tiribombă și cât de înfrigurată aş aștepta-o!

Fragment din vol. "Gând purtat de dor"
(monografie sentimentală)